

Obrtnija.

Dokaz zmožnosti v Avstriji in njegovi učinki.

(Spisal M. Kunc v Ljubljani.)

Pod tem naslovom priobčen je v II. zvezku letnika „Rath und That“, ki ga izdaja zveza krojačev v Draždanah na Nemškem obširen članek iz peresa g. M. Kunca. Uredništvo omenjenega letnika naprosilo je pisatelja, da bi pojasnil vspeh obrtne akcije v Avstriji.

Če tudi se nanaša članek bolj na razmere pri krojaškem obrtu, je vendar dovelj zanimiv, če si ob enem predstavimo objave sedanjega trgovinskega ministra barona Dipaulija o obrtni reformi. Članek slove v slovenskem prevodu:

Izvedeli bi radi, kako so se v Avstriji razvile razmere krojaškega rokodelstva odkar nanje upliva dokaz zmožnosti.

Predno odgovorim na jedro tega vprašanja, dovolite mi, da omenim okolnost, katera gotovo ni prouzročila, da je gibanje po obrtni reformi na Nemškem začelo uvaževati jednake zadeve.

Vprašanje o dokazu zmožnosti se v Avstriji že v začetku ni razvilo kot zgolj rokodelsko vprašanje, ampak je služilo od kraja pred vsem političnem namenom in so se merodajne stranke tudi s tega stališča presojele. Ne jedni političnih ali narodnih strank ni bilo na tem, pomagati rokodelcu do kake pravice ali do kake koristi. Vsaka stranka je porabljala to zadevo, da s praznimi obljubami dobe zaslombe v obrtniških krogih in da tako vjame volilco za vse druge namene le ne za obrtniške.

Da se podere takozvani „liberalizem“ kateri je desetletja vladal Avstrijo, so konservativne in klerikalne stranke zapisale „rešitev malega obrtnika“ na svoj prapor, dasi so bila v srci prepričane, da niti njih volja niti njih moč ne zadostuje vsvariti zakone, kateri naj dajo malemu producentu resnično oporo napram velikemu producentu, na kateri način je bilo jedino možno rešiti malega obrtnika.

Pri nas v Avstriji so konservativne in klerikalne stranke prav tako kapitalistične, kakor liberalne. Ljubizen konservativnih strank za malega obrtnika je bila vsled tega očitna laž, iz katere so nastali vsled neplodni in nepotrebnosti obrtniški boji zadnjega desetletja. To je vzrok, da se v nas vprašanje o dokazu zmožnosti ni smatralo za rokodelsko zadevo, nego, da je dobilo takoj obsežen pomen, ker so jo napihili za splošno obrtno vprašanje in so obetali vsa možna in nemožna obrtovanja „rešiti“ po jednaki šabloni, namreč z dokazom zmožnosti. Konservativnim strankam je pri tem šlo za pridobitev mas, v kar niso rokodelci sami zadostovali, in tako se

se je moralo zgoditi, da so izdelovalci kislega zelja in borbe mej krčmarji na sebi vpravičeno zahtevo rokodelcev po zakonitem varstvu speljale ad absurdum in jo osmešilo.

Priznati pa moramo tudi grehe obrtnikov samih.

(Dalje sledi.)

Obrtna prostost.

Ta silno hvaljeni dar novodobnega časa, za kojega slišiš še dandanes do gorečnosti se vnemati kakega vsevedneža, kaj nam je v istini prinesel? Preko 30 let je minulo, odkar se je kar mahoma podrl starodavni zid rokodelske skupnosti, in na njegovo mesto postavila oblastna in nadepolna zastava obrtne prostosti!

Proč z zadrugami, bila ie občna tirjatev. Z novodobnim časom se ne strinjajo, njih ustanova, uprava je zastarela, njih pravice se ne ujemajo z nazori o osobni prostosti, zadruga ovirajo razvitek in napredek industrije ker dobro služijo le samim obrtujočim mojstrom na veliko škodo občnemu ljudstvu, z eno besedo stare zadruga (cehi) ne spadajo v novo, prosto in razsvetljeno dobo, torej proč z njimi — prostora obrtni prostosti!

Trdilo se je, da bode obrtna prostost konec storila rokodelskemu monopolu, do kojega so imeli posamezni pravico, ter bode nastala neka zdrava in naravna konkurenca, po koji se bodo cene vseh izdelkov same po sebi uravnale po naravnih pogojih

Prorokovalo se je tudi, da bode obrtna prostost slehernemu marljivemu in izvedenemu delavcu (pomočniku) omogočila, ustanoviti lastno obrt, kar za časom starih zadrug ni bilo vsikdar mogoče. Tako kazale so se dobrote obrtne prostosti v čarobni razsvitljavi, in res je bila nada občna, da sedaj napoči doba občnega blagostanja.

Žalibog, da nam skušnja kaže, da se od vseh prorokovanj ničesar ni obistnilo, da je celo, — mesto da bi se blagostanje razširilo, nastala še bolj občna revščina nego je bila poprej.

Res je takrat zavidalo samostalnega rokodelca, ker je imel gotov delokrog, in je skoraj vsak čevljar, mizar, pek, krojač itd. bil lastnik svojega doma, a obrtna prostost nas ni pripeljala k temu, da bi toliko več osob doseglo enako blagostanje, — marveč spravila je še prejšnjega obrtnika na nič, mej tem ko novincem ni podarila ničesar,

Tisoči propalih mojstrov in na tisoče hirajočih pričetnikov, ki vidijo žalostni konec naravnost pred sabo, prej ali pozneje, zaznamujejo nam osodepolno pot, obrtne prostosti.

Ne nameravamo opisati upliva starih zadrug za časom njih najlepšega razcvitja, ne mislimo prodajati kako spoštovan je bil tistikrat rokodelski stan in kako merodajno je uplival na upravo mest, a nekaj primer se sedanjim stanjem ohladiti zamore tudi one zagovornj

Sicer je zadnji za sedaj le začasno poverjen z vlado, vendar skoraj gotovo, da 70 letni in bolehati starček ne bo več prijemal za kraljevo žezlo.

Špansko-ameriški mir. — Amerikanski senat je z večino 3. glasov sprejel mirovno pogodbo mej Špansko in združenimi državami.

V znamenju razoroženja. — Reprezentatska zbornica Združenih držav je sprejela dne 1. t. m. zakon o povišanju stalne vojske z določilom, da ista ne sme znašati manj nego 67.000 mož.

Iz «barbarske» Rusije. — Ruski car Nikolaj II. je izdal naredbo, da je osnovati pri vsakem vojaškem odelku posebno šolo, kjer se bodo vojaki učili v vseh važnejših predmetih, kakor pisanju in čitanju ter da bodo med aktivnim vojaškim službovanjem vsaj tudi kaj pridobiti za svoje poznejše življenje. Vsled krajevnih naredb primankuje namreč na Ruskem ljudskih šol, ter pride mnogo mladeničev k vojaštvu brez znanja čitanja in pisanja. Temu se bode v bodoče odpomoglo.

Poljska gimnazija v Tešinu Poljski klub je okusil neprijaznost naučnega ministra grofa Bylandta napram Slovanom. Veliko prošelj je že prišlo od Poljcev in Rusinov z zahtevo, naj se zasebna gimnazija v Tešinu podržavi, ker narod je ne more več vzdrževati. Odgovor ministra je bil, da vlada tej želji ne more ugoditi. Torej se je začela doba absolutizma; posamni ministri odklanjajo slovanske postulate. Se lepo zahvalujemo za tako naklonjenost naučnega ministra!

Obrtnija.

Dokaz zmožnosti v Avstriji in njegovi učinki.

(Spisal M. Kunc v Ljubljani.)

(Dalje.)

Mnogoštevilnim reformatorjem mej rokodelci ni bilo v začetku toliko na tem, da se upro veliki industriji, kakor da omeje v lastnih krogih število konkurentov. Želeli in pričakovali so, da postane dokaz zmožnosti ovira lastnemu strokovnemu naraščanju pri prizadevanju, postati samostojen. Stari in tudi mnogi mlajši mojstri so želeli zase monopol ter od njega pričakovali sreče in blagostanja. Dokaz, da se je stvar tako tolmačila, je dejstvo, da je v isti prehodni dobi jako mnogo pomočnikov oglasilo samostojno izvrševanje svoje obrti, boječ se, da pozneje ne dobe za to več dovoljenja. Zavist je rodila samo zlo. Število obrtov se ni zmanjšalo, kakor se je mislilo, nego še naraščalo od dne do dne, in to se je še le tedaj končalo, ko se je pokazalo, da se izučnemu rokodelcu vzlic dokazu zmožnosti ni branilo, da je postal samostojen.

Ako hočemo o uspehu po tolikih bojih uvedenega dokaza zmožnosti pravično soditi, moramo uvaževati navedene resnične okolnosti, kajti iz njih je razvidno, da so samo pretirane nade na jedni strani in lažnjive obljube na drugi strani krive nevolje, katera je vsled neizpolnjenih pričakovanj mej nami nastala.

In sedaj k stvari sami. Bilo bi preobširno, ako bi hotel posledice dokaza zmožnosti za različna rokodelstva opisati. V obče je reči, da se je popolnoma izkazalo, da

dokaz zmožnosti, kakor je pri nas vpeljan, ne more čisto nič premeniti vsled velike produkcije nastalega položaja rokodelstva. Z dokazom zmožnosti je prišla na svet komaj miš, in je bilo radi nje popolnoma nepotrebno, da so „rešitelji rokodelstva“ radi nje premikali gorovja.

Dokaz zmožnosti ni bil v tem ozir nič družega, kakor udarec v vodo, in nobeno rokodelstvo ne pojasnjuje tega bolje, kakor krojaštvo.

Da to jasnejše razložim, moram najprej navesti vsaj bistvo našega dokaza zmožnosti. Rokodelskega obrta ne more po našem obrtnem redu nihčes amostojno izvrševati, kdor se ne izkaže z ucnim listom in spričevali, da je vsaj dve leti delal kot pomočnik v dotičnem obrtu.

Zakon dovoljuje sicer nekatere izjeme, a te ne pridejo v poštev. Istina je torej, da nihče ne more postati samostojen krojač, kdor ne more izpolniti tega zakonitega pogoja, pač pa je vsakomur dovoljeno, ustanoviti tovarno za izdelovanje oblek, za kar je po merodajnih nazorih pogoj, da rabi kaci 20 pomočnikov in gotove mašinelne pripomočke. Tudi je vsakemu dovoljeno, da sme oblačila prodajati in ima vsak trgovec z oblačili pravico, sprejemati naročila po meri, torej pravico, dajati obleko, narejeno po meri. Ako torej trgovec z oblačili nima sam dokaza zmožnosti, je po našem obrtnem redu dolžan, poveriti izdelovanje oblačil, za katero je mero vzel, ali samostojnemu mojstru ali pa seveda tovarni. Po strogejšem tolmačenju zakona je celo dolžan, dajati popraviljanje in prenavljanje oblačil samo izučnim in opravičenim rokodelcem v izvršitev.

Iz predstojećih vrst se jasno razvidi eventualni upliv dokaza zmožnosti in kritika, ki obstoječi dokaz zmožnosti presoja brez predsodkov, more samo naslednje konstatirati:

1.) Napram veliki produkciji in trgovini z gotovimi oblačili ne daje dokaz zmožnosti rokodelcu prav nobenega varstva,

2.) Glede utesnitve mejsebojne konkurence po skrcenju števila rokodelskih obrtovanj nima dokaz zmožnosti vsled števila opravičencev prav nobenega uspeha.

Preostaja torej samo jedna jedina dobra stran dokaza zmožnosti. Ako je bilo poprej recimo kaceu trgovcu mogoče, začeti krojaško obrt in za izvrševanje naročil imeti poslovdjo, prikrojnika ali pomočnika in vajence, mu to po veljavnem zakonu in na ta način ni več mogoče. Dotičnik se mora porazumeti s kakim mojstrom, katerimu odvzame skrb za prikrojnika, pomočnike in vajence, plačuje davke in zavarovalnine ter mu samo gotova dela izročuje.

Zdaj bi bil pa dokazu zmožnosti kmalu storil veliko krivico!

Krojaškega obrta ne more vsakdo torej tudi ne vsak trgovec začeti, ker obstoji omejitev, da mora dotičnik postati trgovec z oblačili, to se pravi, naznaniti mora trgovino z oblačili, v kar je treba, če tudi še tako majhne zaloge gotovih oblačil. Ako to stori, potem tudi sedaj ni nobene ovire njegovemu „mojstrovanju“ v zakonitni obliki. Osebno pravico, jemati mero in izvrševati

naročila mu je zagotovljena po zakonu. Prikrojeval in šival pa, kolikor se spominjamo, tudi pred dokazom zmožnosti ni nihče, kdor se tega ni učil. V Avstriji ima torej izučeni rokodelci neprerečno zakonito pravico, delati v potu svojega obraza, do dobička, ki izhaja iz trgovine, z rokodelskimi izdelki pa ima popolno pravico, vsakteri nerokodelci.

Uspeh našega zakona je torej očiten. Morda so kje pri krojaštvu tako obupne razmere, da bi imel obrtnik že korist, ako bi bil trgovec z oblačili vezan in prisiljen posluževati se pri izvrševanju naročil po meri rokodelskega mojstra namesto prikrojnika kot posredovalcu, čemur že zaradi moralnega uspeha ne ugovarjamo, to pa je tudi vse, kar nam dokaz zmožnosti v dosedanji svoji obliki daje.

Bila je torej zmota, ako je rokodelci od dokaza zmožnosti pričakoval rešitve. Pravo varstvo bi rokodelstvu, ker velike produkcije in iz nje izhajajoče trgovine ni več možno ustaviti in se tudi ne ustavi, dala samo uredba, da bi se trgovcu z oblačili dovolilo samo prodajanje gotovih oblačil, katera ima v zalogi, jemanje mere in jemanje naročil na neizgotovljena oblačila pa bi se mu prepovedalo. Ker pa ni pričakovati, da bi zmagali s to mislijo, katera, če se splošno uveljavi, mora ugonobiti nekaj industrij, izhaja iz vseh naših navedb, da je dokaz zmožnosti, dokler upliva samo na nas rokodelca popolnoma nepotreben.

(Dalje sledi.)

Kmetijske zadruge.

(Spisal Ivan Kač.)

Brez vsega dvoma je resničen stari slovenski pregovor: „Pomagaj si sam, in Bog ti bode pomagal.“ In ako kje pride gotovo pri kmetovalcih ta pregovor v pravo veljavo. Na kmeta se pač malokdo spomni, razen davčnega eksekutorja in pa naborne komisije. Prvi iztrjuje davek, in druga iztrjuje sinove. Kmet, kateri dela takorekoč za občino, okraje, kateri dela za deželo in državo, ta kmetovalec se popolnoma prezira, kadar se gre zato, da bi se izboljšalo njegovo stanje. Vsi stanovi so v vsaki državi neobhodno potrebni, in dolžnost vsake države je, da za one stanove, kateri služijo državi, tudi tako skrbi, da jim je možno živeti pošteno. Pri nas v Avstriji se skrbi kolikor toliko za vse stanove, seveda v prvi vrsti je vojaški stan. Le za jeden stan se ne skrbi tako, kakor bi se moralo, in ta je glava vseh stanov, kmetijski stan. Za kmetijski stan se je pri nas v Avstriji bore malo zgodilo. Da bi se polovico toliko potrosilo za kmetijstvo, kar se je potrosilo za vojaštvo, naše kmetijstvo bi moglo tekmovati z vsemi državami sveta. Toda kar ni, pa ni. In tukaj ne pomaga nobeno tarnjanje, ne pomaga nobena druga reč, kakor: „Pomagaj si sam, in

Bog ti bode pomagal.“ Marsikteri bode pa rekel: To je lahko reči, ali kako naj si pomaga revni kmet, ko pa si ne zna pomagati, in drugi ga nočejo podpirati. Toda le počasi, dragi prijatelj in poslušaj, da ti razložimo, kako si more kmet tudi sam pomagati.

Da jeden sam človek ne more mnogo storiti, kar bi hasnilo vsem, to je resnica, a sto in tisoč ljudij, ako so zjedinjeni, pa lahko veliko storijo in veliko dobrega dosežejo, to pa je tudi resnica. Zakaj pa ravno družbe, recimo delniške družbe tako lepo napredujejo in se bogatijo? Zato ker je veliko močij skupaj zjedinjaenih, in ti so prej kos vsaki konkurenci kakor jeden sam. Za tako dolgo, dokler da se kmetovalci ne bodejo zjedinjili v jedno celoto, v eno skupino, tako dolgo ne dosežejo ničesar in naj še tako prosijo in tarnajo, zjediniti se, skupno delovati, skupno napredovati, to je tisti čoln, kateri bode rešil kmetijski stan pogina.

Da pa kmetje morejo zjedinjeni postopati, za to je treba kmetijskih zadrug in kmetijskih družb. Kakor imajo vsi stanovi svoje zadruge, imajo svoje družbe, tako mora tudi kmetijski stan imeti svojo zadrugo, mora se združiti v skupno delovanje.

Kaj pa je kmetijska zadruga, bode marsikateri vprašal?

Kmetijska zadruga je družba, v kateri so se zjedinjili kmetovalci, da skupno delujejo, naj si bode pri kupčiji poljedelskih potrebščin ali pa pri prodaji poljedelskih pridelkov. Zadruga je družba, katera se ustanovi na podlagi pravil ali društvenih postav, to je, za vsako tako kmetijsko zadrugo se morajo spisati posebna pravila, katera mora vlada odobriti ali potrditi. Vzemimo primer. V vasi ali občini je 100 kmetov, ti se zberejo skupaj in rečejo: Mi se bodedmo združili v jedno zavezo tako, da bodedmo vse, kar bodedmo za naše polje potrebovali, skupno naročevali, ker nam pride ceneje, in vse kar mislimo prodati, pa bodedmo skupno prodali, da se izognemo prekupcem in tako naše blago bolje in dražje prodamo, in to je zadruga ali družba. In ta družba mora imeti potem postavno dovoljena pravila. Dati mora pravila c. kr. okrožnemu sodišču, da ista vknjiži, in zadruga je gotova.

V prihodnje bodedmo razlagali in popisali, kako naj se pravila spišejo ali sestavijo, sedaj pa šele toliko omenimo, da vse naše slovenske posojilnice tudi niso nič drugega, kakor denarne zadruge, ko se vpeljejo. V vsakem okraju naj bi se osnovala kmetijska zadruga. Vse te zadruge pa se morajo potem med seboj zvezati v eno zvezo in tako bodedmo vsi kmetje v eni veliki zadrugi ter bodedmo kot kompaktna skupna moč imeli odločilno besedo v deželi in državi. Da se pa to prav lahko naredi, je tako jasno kot beli dan. Le malo dobre volje je potreba in pa dela!

Te vrstice naj bodo sedaj za novoletno darilo vsem kmetovalcem z obljubo, da bodedmo v prihodnjih številkah tega cenjenega lista razkladali, kako se kmetijske zadruge snujejo, in kako da morajo biti sestavljena njih pravila.

Pruskem s Poljaki, se ne moremo pobotati, ostali Nemci pa itak nimajo nikogar za seboj. Na tem shodu se je k sklepu vsprejela tudi resolucija na spremembo ustave v smislu državnopravnih zahtev češkega naroda.

Iz hrvatske opozicije. — Baron Rukavina je položil toliko čast predsednika stranke prava, kolikor kluba koalirane opozicije. Vizjavi, ki jo priobčuje gospod baron v „Hrvatski domovini“, označa kakor vzrok svojemu koraku to, da se mu vidi nastopanje stranke in vse inteligencije naroda premlačno in premalo odločno. Želel je odločnejše parlamentarne akcije od strani opozicije, ali menda ni našel v lastni stranki one podpore, kakoršne je hotel. Sicer pa ostaja zvest stranki prava in jo hoče podpirati.

Razmerje mej Avstrijo in Nemčijo. — V nem. drž. zboru se vrši te dni, kot smo že omenjali, razprava o interpelaciji posl. Jonhansena glede izгона nenemških prebivalcev iz Nemčije in njih zatiranju. Interpelacijo so podpisali poleg Poljakov in Dancev tudi soc. demokratje. Vlada ni hotela odgovarjati nanjo, vendar pa je interpelant toliko vplival na zbornico, da se je pričela razprava o tej zadevi. Govorili so v prvi vrsti podpisani poslanci, pa tudi nasprotniki so poslali v boj nekatere svoje močje. Meji temi sta bila tudi knez Herbert Bismarck in pa dr. Lieber, ki sta seveda vneto zagovarjala vladno politiko, ob enem pa tudi govorila o razmerju mej Nemčijo in našo državo. Prvi je rekel mej drugim: Naše razmerje napram Avstrijsko-Ogerski je najboljšo, kar si jih moramo misliti, in ni mogoče misliti na to, da bi bilo kedaj drugače. Razmerje mej obema državama je podobno katoliškemu zakonu, ki je nerazločljiv. Drugi govornik se je povsem strinjal s knezom Bismarckom ter posebno pohvalil to zadevno politiko pokojnega Bismarcka, izjavil pa je, da je Bismarck hrepenel še po ožji zvezi mej tema državama, in da mora to idejo povspeševati vsak zaveden Nemec. — Mož je toraj naravnost zahteval, naj se Avstrija kar spoji s Prusijo v jedno državo, da tako navstane že davno zaželeni „Alldeutschland“, iz katere bi bilo seveda treba izgnati vse nenemške narode. Ti močje so seveda najboljši prijatelji naših Schönererjancev.

Francija. — Minuli četrtek je nenadoma in kar nakrat umrl predsednik francoske republike Feliks Faure. V soboto se je sešel v Versaillesu kongres, ki je izvolil prezidentom republike dosedanjega predsednika senatu Emila Loubeta. Ta je republikanskega mišljenja sicer pa jako zmeren mož. Smrt Faureja in izvolitev novega prezidenta je seveda ves svet vznemirila. Bati se je bilo, da poskusi kateri pretendentov polastiti se prestola, a ni se zgodilo čisto nič. V Franciji vlada mir, samo sloge ni.

Amerikani na Filipinih. — Po zadnjem sklepu v ameriškem senatu, s katerim se je večina izjavila zato, da se filipinski otoki ne priklopijo zveznim državam, in da se prepuste sploh ondotnim prebivalcem pod vlado, kakoršno si sami žele, se mora vsakdo vprašati, čemu se bije na teh otokih toliko nepotrebnih bojov? Ako so res hoteli Amerikani samo osvoboditi ondotno prebivalstvo španske nadoblasti, zakaj so pričeli ž njimi nove boje in pošiljali tje nove vojne sile! Saj bi se bili lahko pobotali ž njimi, takoj po končanem boju s španskimi četami. Vsi ti sklepi v Washingtonski zbornici jasno kažejo, da bi ameriška vlada danes dobila raje bogato otočje v svojo neomejeno oblast nego jutri, kakor smo že omenili, grozdje je zanje prekislo, vstaši se ne dajo vgnati v kozji rog, to je, kar je privedlo ameriške senatorje do znanega sklepa. Aguinaldo razpolaga z velikim številom dobro organizovanih bojnikov, katerim ugodni teren zagotavlja gotovo zmago nad nasprotniki.

Trozveza. — Z velikim začudenjem je navdal politični svet članek, ki ga objavlja glasilo bivšega ital. minist. predsednika Markija Rudinija, „Opinione“. V tem članku nahajamo mej drugim naslednji odstavek. Kaj nam je koristila trozveza v afriški, oziroma v sredomorski politiki? Ali je morda zboljšala naš strateški položaj napram Avstriji, ki nas v eventu-

valni vojski brez prelitja krvi potisne lahko do Adiže in si osvoji celo Beneško? Kake koristi imamo od nje v svrhu obrambe 6000 milj dolgega obrežja? Kako pomaga trozveza od domovine ločenim italijanskim prebivalcem ohraniti njih jezik? Kako varstvo nam zagotavlja napram mahinacijam in intrigam Vatikana? Konečno izjavlja to glasilo, da se treba sicer lojalno oklepati trozveze, dokler še obstoji, toda nikakor ni Italija dolžna še nadalje sklepati jednako zvezo in zapuščati potomcem tako nesrečno dedščino. — Akoravno so nekateri stavki tega odstavka vrlo žaljivi, posebno glede Vatikana, kateremu očita, kar nihče, niti njegov največji nasprotnik, ne more dokazati, je vendar vrlo dobro, da so tudi v Italiji jeli govoriti, o „starem glasoviru“, o katerem gre splošna sodba, da ga treba kot nerabnega vreči mej staro šaro. O koristih, ki jih ima Italija od trozveze, naj pa „Opinione“ raje molči, posebno, kar se tiče varstva italijanskega jezika.

Dokaz zmožnosti v Avstriji in njegovi učinki.

(Spisal M. Kunc).

(Konec)

Nekateri rokodelci upajo še vedno, da se izboljša njihov položaj, ako se uvedejo mojsterske skušnje, in ako se zadrugam zagotovi pravica, določiti število samostojnih mojstrov v dotičnem kraju. Ta zahteva sega prav za prav daleč čez dokaz zmožnosti. Omenjam jo pa v dokaz, da se rokodelstvu tudi na ta način ne dá pomagati, ker rokodellec ne more utesniti velike produkcije in trgovine, ki v najobsežnejši meri skrbita za potrebe občinstva.

Jedini pozitivni uspeh našega novega obrtnega reda je torej zakonska določba, da neizkušen trgovec z oblačili ne sme imeti niti pomočnikov niti vajencev, ampak mora vsa prevzeta naročila izročati v izvršitev samostojnim mojstrom. Ta določba je z dokazom zmožnosti v zvezi le v toliko, ker je na njeni podlagi mogoče konstatirati, če je kak trgovec z oblačili izkušen krojač ali ne. Na to pač ni upati, da bi se dokaz zmožnosti razširil na velike industrijalce, a tudi v slučaju, ako bi se to doseglo, bi nam ta pridobitev nič ne koristila, ampak samo podprla že obstoječe velike firme.

Iz vsega tega, kar smo povedali, izhaja jasno, da se mora rokodelski stan ozreti po boljših pripomočkih in oporah, kakor mu jih daje dokaz zmožnosti. Te opore niso nepoznane. Najboljša opora rokodelčeva je strokovna in trgovinska izobražba in pa dobrohotna zveza mej stanovskimi tovariši. Država naj različna bremena naloži tistim svojim državljanom, kateri jih laglje prenašajo, in naj resno skrbi za obrtni poduk. Ako postane vsled pravilne gospodarske politike blagostanje prebivalstva večje, se razvije tudi čut in smisel za lepoto različnih izdelkov, in tedaj bo sposoben rokodellec tudi brez dokaza zmožnosti lahko izhajal, dasi njegovi izdelki s produkcijo na debelo ne morejo konkurirati. Dokaz zmožnosti, kakor ga

imamo v Avstriji, bi torej tudi v Nemčiji nič ne koristil, pač pa ni zametavati zakonite uvedbe dokaza o strokovni omiki, ki bo malo rokodelstvo vsaj nekoliko varoval. Že moralni uspeh je nekaj vreden, ako namreč rokodellec vé, da za izvrševanje samostojnega obrtovanja samo on opravičen in se mu ni treba sramovati tovarišev, kateri se njegovega rokodelstva niso nikdar učili. Kakor ne more biti advokat, zdravnik ali učitelj, kdor hoče, ravno tako bodi izvrševanje rokodelstva dovoljeno samo rokodelcu. Dasi bi se tudi na ta način ne rešil rokodelski stan je vendar gotovo, da bi mladi mož, ki se je posvetil posebni stroki, ki vsled zakonite določbe v dokazu strokovnega znanja, imel z ozirom na veliko produkcijo sicer majhen, a vendar svoj delokrog. Koliko bi tako varstvo rokodelcu v praktičnem oziru koristilo, je odvisno od tega, kako bi se sploh znal prilagoditi novim razmeram. Škodovati taka določba pač ne more, ker so le redki slučajji, da bi rokodellec, ki se je svoje stroke učil, iskal zaslužka in kruha njemu nepoznani stroki, kakor delajo tisti, ki se niso ničesar učili. Strokovni dokaz omejuje tudi dokaz izučenja dotičnega rokodelstva, a zadostuje popolnoma svojemu namenu. Jaz za svojo osebo se tudi ne ogrevam za uvedbo mojsterskih skušenj, ker ne morem odobravati sitnosti, katerim bi bil izučen strokovnjak izpostavljen pri gotovih zadrugah, in ker se mi ne zdi pravično delati komu ovire, ki se je v svoji stroki izučil.

Rokodelstvo naj bo prosto ali samo za rokodelca. Ako bi se bili pri uvedanju obrtne prostosti držali tega načela, ostala bi bila rokodelcem marsikatera pozicija, ki je sedaj za vselej izgubljena. S tem, da se izučnemu rokodelcu vzelo iz rok jedino moralno orožje, katero je imel, prouzročilo se je današnjo krizo in zgubilo se je tisto spoštovanje samega sebe, brez keterega ne more obstati noben stan.

Po mojem mnenju je torej boj za dokaz zmožnosti, za mojstersko skušnjo in druge jednake uredbe popolnoma nepotreben in celo škodljiv. S tem bi prouzročili našim naslednikom samo težave za borbo proti veliki produkciji, družega pa ničesar ne dosegli. Pač pa je zahteva, naj se potom zakona zagotovi strokovni dokaz pri nastopu rokodelskega obrtovanja taka tirjatev, da bi jo morala podpirati vsaka rokodelska združitev.

Končno še jedno opombo. Rad priznam, da je še marsikaj želeli gledé obrtniških razmer v Avstriji, gledé izobrazbe vajencev itd., da se v Nemčiji v tem oziru pravilno sodi, a tega ni kriv naš dokaz zmožnosti, kar bodi tukaj izrecno konstatirano. Splošne stagnacije v vsem našim obrtnem življenju so krive naše politične in narodne razmere. Dokler se te razmere ne premene, dotlej produktivni stanu ne smejo upati, da se zboljša njihov položaj. Ob sebi je umevno, da pri takih krizah najslabejši največ trpi, in najslabejši je pri nas rokodelski stan. Manjka nam mnogočesa in marsikaj važnejšega nego je fanton o dokazu zmožnosti, vam vsem velikim in malim manjka in zaslužka.

Ako velika večina konsumentov vsled svojega žalostnega gospodarskega položaja ni vstanu, nabaviti si oblačila, katera je naredil krojač po meri, potem je pač naravno, da se obračajo tja, ker dobi za nižjo ceno pa tudi slabše tovarniške izdelke. Iz te mizere nam ne pomore niti najstrožji dokaz zmožnosti. Kolikor manj ilustrij o tuji pomoči goji rokodellec, toliko boljše je zanj. Krojačem je ostala saj neka tolažba. Dokler bodo ljudje kaj držali na svojo osebo, dotlej tudi dobrega krojača ne bodo mogli pogrešati. Naj torej konfekcionarji in tovarnarji skrbе za mase, mi tega ne morem več premeniti, preskrbljevanje boljših odjemnikov preostane slej kakor prej inteligentnemu in spretnemu rokodelcu. Naša korist in naša dolžnost je, da zidamo na tej podlagi.

Vinarski in cepilni tečaji.

Vsled ukaza poljedelskega ministerstva priredili se bodo tekom meseca februarja in marca poučni tečaji za vinarstvo in cepljenje ameriških trt. Poučevalo se bode v vsem, kar je treba dandanes vsakemu vinogradškemu posestniku, ki hoče od svojih vinogradov zopet lepe dohodke imeti, vedeti. Predavalo se bode o tem, kako in s katerimi amerišskimi trtami je treba vinograde na novo zasajati, kako je trte cepiti, kako vinograde obdelovati, trtne škodljivce zatirati itd. Navzočim se bode tudi pojasnilo, katere zakonite naredbe ali olajšave imamo glede novega vinogradštva, in kako jih je uporabljati. Temu teoretičnemu pouku sledile bodo praktične vaje v suhem cepljenju ameriških trt, h katerim je treba vsakemu udeležencu nekoliko trtne rezine in kak dobro nabrušen nož seboj prinesiti. Poučevali bodo: I. G. Bohuslav Skalicky, tehnični vodja državnih vinarških zadev na Kranjskem, v sledečih krajih: Dne 17. februarja v Beli cerkvi, 18. v Št. Petru, 19. v Št. Jerneju, 21. v Šmarjeti, 22. v Gorenji Orehovici, 23. v Brusnicah, 24. v Stopičah, 25. v Pevni, 26. v Rudolfovem, 28. v Vinivasi. Dne 2. marca v Drašičih, 3. v Radovici, 4. v Metliki, 5. v Rudolfovem, 7. v Mirni peči, 8. v Čatežu pri Vel. Loki, 9. v Dobrničah, 10. v Žužemberku, 11. v Dvoru pri Žužemberku, 12. v Rudolfovem, 14. v Toplicah, 15. v Podlubnem, 16. v Vavtvasi. II. G. Iv. Drašler, delovodja državne trtnice v Kostanjevici, v sledečih krajih: Dne 20. februarja v Čermošnicah, 21. v Semiču, 22. v Štrekljencu, 23. v Lokvicah, 24. v Črešnjevivasi, 25. v Podzemlju, 26. v Adlešičah, 27. v Petrovivasi, 28. v Stražnem vrhu. Dne 1. marca v Doblicah, 2. v Maverlah, (nemški), 3. v Dragatušu, 4. v Vinici, 5. v Preloki, 6. v Vrhju, 7. v Radečah, 8. v Starem trgu pri Poljanah, 10. v Suhoru.

Gospod Frančišek Gombač, dež. potov. učitelj za vinstvo, v naslednjih krajih: 19. februarja ob 8. uri dopoludne na Colu, 19. ob 3. pop. v Vrhpolju, 20. ob